

SPECIES NOVA

NYHETSBRÉVET FRÅN BOREALIS - SPECIALPLANTSKOLAN I ALNARP

INTRODUKTION

Efter ett längre uppehåll med nyhetsbrev kommer det nu en hälsning när advent närmar sig med stormsteg. Höstsådden har nu pågått i ett par veckor och ett par tusen lökar har krukats upp i väntan på våren. Veckans nyhetsbrev tar upp resan till Tibet och Sichuan jag gjorde under september och oktober, två nybeskrivna saintpaulior och två nyutkomna böcker.

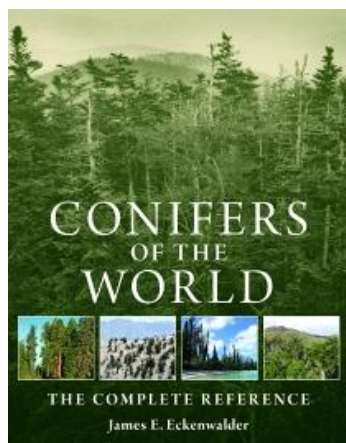
NYBESKRIVNA SAINTPAULIOR

Två nya arter av *Saintpaulia* beskrevs nyligen som endemiskt förekommande på berget Uluguru i Tanzania. År 2006 reviderades släktet och antalet arter reducerades från tjugo till sex. Från Uluguru har tidigare tre arter beskrivits, men antalet är nu utökat till fem. De två nya arterna har tvåfärgade blomkronor i vitt med blåviolett svalg, och särskiljs bland annat genom behåring och blombladens form. *S. watkinsii* förekommer ännu inte i odling, men *S. ulugurensis* odlas av Royal Botanic Garden i Edinburgh.

NYA BÖCKER

Conifers of the World

James E. Eckenwalder, Timber Press 2009. Boken vi länge väntat på! Sedan Krüssmans *Manual of Cultivation*

vated *Conifers* har det inte givits ut någon riktigt allomfattande bok i ämnet. Eckenwalder är professor i botanik vid Toronto universitet och har ägnat de sista decennierna åt detta storverk på 720 sidor. Författaren erkänner sig tidigt i boken som "lumper" (botanist som slår ihop växter till färre arter) varför artantalet landar på 545 och inte över de 600 som andra botanister hade kunnat presentera. Därmed återfinns vi flertalet arter som underarter i

beskrivningarna, till exempel den turiska *Pinus brutia* betraktas som underart till *Pinus halepensis*. Tidigt vill Eckenwalder slå an att boken inte bara riktar sig till andra initierade botanister utan även till den intresserade lekmannen. Med denna ambition försöker författaren att förenkla språket i artbeskrivningarna, men uppenbarligen även genom att överanvända de engelska trivialnamnen. För den icke-engelska läsaren blir det snart förvirrande att läsa om southern Florida slash pine, bald cypress och Alaska yellow cedar; de vetenskapliga namnen fyller trots allt sin funktion som växtvärldens lingua franca. I den lexikografiska delen bör poängteras de två uppställningarna av arterna, både en taxonomisk listning, men även en mycket värdefull geografisk listning. *Conifers of the World* måste betraktas som ett måste i den välsorterade, dendrologiska boksamlingen.

New trees – Recent Introductions to Cultivation

John Grimshaw & Ross Bayton, Kew Publishing 2009. Åter igen finns det anledning att återkoppla

till Krüssmans *Manual of Cultivated Broad-Leaved trees and Shrubs* men även *Beans Trees and Shrubs Hardy in the British Isles*. Boken är vad den utger sig för, ett komplement till de tidigare två enorma verken av Bean och Krüssman. Här presenteras över 800 nya träd på 976 sidor som nyligen har introducerats i odling till Europa och Nordamerika. Den lexikografiska delen tar i alfanumerisk ordning upp en kort botanisk beskrivning med utbredning, naturlig ståndort och hårdighet enligt det amerikanska zonsystemet. Därefter följer en mer personlig betraktelse över arten gällande utseende, använd-

ning och odling, inte sällan även med kommentar till taxonomisk status. Tyvärr är fotografierna i storlek av överdimensionerade frimärken, medan de botaniska teckningarna ges en hela sidor. Läsaren slås av en hos botaniker ovanlig ödmjukhet inför taxonomins problematik och allt som oftast ges öppningar för andra tolkningar och interpretationer. Denna ödmjukhet ger boken en trovärdighet och tyngd som inte bara hänger på den höga kvaliteten hos pappret.

TIBET HÖSTEN 2009

Via Frankfurt och Beijing landade vi i Sichuans huvudort Chengdu, en pulserande mångmiljonstad belägen mitt i Sichuans heta och flacka lågland. För att inte förlora tid tog vi samma dag en buss destinerad Kangding, staden som skulle bli vår utgångspunkt de närmsta två veckorna.

Färden mot Kangding beräknades ta omkring sju timmar och så länge vi höll oss på motorvägen verkade beräkningen rimlig. Emellertid upphörde motorvägen när vi kom fram till staden Ya'an eftersom det flacka låglandet där ersattes av de berg som skulle bli vårt hem de närmsta veckorna.

Det dröjde inte länge förrän det tog tvärstopp i trafiken och vi blev stående ett par timmar. Invid vägen stod doftbuske (*Osmanthus fragrans*) planterad, ljuvligt doftande av apelsin, och bakom ett stängsel växte även den orangeblommande typen aurantiacus. Här påträffades även kinesisk sekvoja (*Metasequoia glyptostroboides*) planterad i vägsränningarna tillsammans med flertalet vildväxande bambu.

Slutligen kom vi vidare för att sent om kvällen komma fram till Kangding, där vi utmattade efter resan tog in på ett enklare hotell.

Nästa dag tog vi en taxi upp till en av Sichuans högst belägna sjöar, Mugecuo (3700 m), för att där exkurerade. Vegetationen runt sjön dominerades av rhododendron och andra högvuxna buskar; bland träden orkade endast enstaka ädelgranar och björkar upp på denna höjd. På omkring 4000 meter infaller trädgränsen och vegetationen bestod här av rhododendron, rönnar och axspirea (*Sibiraea angustata*).

Bland örterna förekom flera gentianor och spiror (*Pedicularis*). På lägre höjd (ca 3500 m) påträffade vi ett flertal *Rhododendron bureavioides* tillsammans med everestbjörk (*Betula utilis*), lönnar och ädelgran.

Slutningarna söder om Kangding var norrvända och dominerades helt av tallskog (*Pinus armandii*) och buskage av buskbildande björk (*Betula potaninii*).

Undervegetationen var stundom mycket rik och här påträffades edelweiss, liljor, lök (*Allium cyaneum*) och silvrig höstanemon (*Anemone tomentosa*).

Sydsluttningarna däremot var soldränkta och karakteriserades av låga buskage av oxbär, karagan och rosor. Här påträffades även den gyllengula klätterväxten *Senecio scandens* och riddarsporren *Delphinium tatsienense*.

År 2005 beskrev Hugh McAllister den nya rönnen *Sorbus gonggashanica* som endemsikt förekommande i trakterna väster om berget Gongga. Eftersom vi var i närheten bestämde i oss för att göra den dagslånga färden till berget och den lokal varifrån arten var beskriven.

Efter förhandlingar med olika lokala taxichaufförer och tibetanska svarttaxiförare kom vi iväg vid tio-tiden med en minibuss i sällskap med föraren, två tibetaner och en låda levande duvor. Vi hade inte åkt länge förrän vår förare tvärbromsar, vänder och nervöst börjar köra tillbaka. Det visade sig att hela Kangding denna dag var omgärdad av vägspärrar och efter många charader och mycket gestikulerande förstod vi att som västerländska turister skulle vi inte bli genomsläppta. Som tur är behöver dock även kinesiska poliser lunch, så vid tolvtiden lämnades vägspärren och vi kunde återuppta vår resa.

Färden över bergsmassiven blev en makalös resa med djupa floddalar och höga bergsryggar. Minibussen klättrade högre och högre för att slutligen nå passets högsta punkt på omkring 4400 meter. Vi hade då lämnat skogarna för längesedan och åkte över ett landskap helt dominerat av lågväxande rhododendron och grässlätter sedan urminnes tider betat av jakar.

När vägen var som smalast, gropigast och som mest obefintlig valde vår chaufför att ta den självklara

genvägen rakt ut över den gräsbevuxna slätten. Vi lämnade vägen och körde över en äng av blommande gentianor, astrar och nejlikor för att efter någon timme åter ansluta till de två lerspår som skulle vara vår väg resten av eftermiddagen.

Den märkliga färden fortsatte nu genom mer bebodda trakter och när vi stannade till i en av alla små tibetanska byar för att sträcka på benen, förhandlade vår chaufför till sig ytterligare tre passagerare. Sällskapet i den lilla minibussen bestod nu av en chaufför, de två tibetanerna från Kangding, två munkar en urgammal tibetansk kvinna, två västerlänningar och en låda duvor.

I sinom tid kom vi fram till vår destination, den lilla byn Liuba vid Gongga-Shans fot. Vi hade rest helt i blindo och så anlände vi också, fullt medvetna om att det rimligen inte fanns hotell eller annat boende dit vi skulle. Det tog emellertid tjugo sekunder från det att vi lämnat minibussen till det att vi blev erbjudna boende hemma hos en familj i byn.

Väl hemma blev vi bjudna en kväljande dekokt på jakmjölk och buljong, ackompanjerad av en syrlig och illaluktande ost. Efter nämnda måltid tog vi en kortare tur för att bekanta oss med omgivningen och

noterade snabbt såväl den gulblommande ärtväxten *Piptanthus nepalensis* som *Arisaema erubescens* och åtminstone två arter klematis.

Efterföljande dag exkurerade vi såväl de nordliga som sydliga sluttningarna kring byn. Vegetationen på nordsluttningarna utgjordes huvudsakligen av skog dominerad av gran (*Picea likiangensis* var. *balfouriana*) med inslag av everstbjörk (*Betula utilis*) och rönn.

Granen karakteriseras av snyggt blåanlupna, mer upprätta barr i jämförelse med den rena arten som har friskt gröna barr, mer nedliggande mot skotten. Björken skilde sig även från de typer vi har i odling genom sin mahognyfärgade, avflagnande bark. Den öppna betesmarken var bevuxen av manchurisk björk (*Petula platyphylla*), havtorn (*Hippophae rhamnoides* ssp. *sinense*), glanskörbär (*Prunus serrula*) och apeln *Malus toringoides*.

I örtvegetationen påträffades bland annat gentianor och edelweiss. Med all sannolikhet påträffades även

den nybeskrivna rönnen *Sorbus gonggashanica*, brinnande i orange höstfärger och lysande vita frukter.

Efter ett par dagar i den tibetanska byn återvände vi till Kangding för ytterligare fältstudier och via staden Baoping gjorde vi ett par regniga dagar på det heliga berget Emei.